GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajatóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 63 Brasiovu 27|15 Augustu 1876.

Brasiovu in 14/26 Augustu 1876.

In corespondinti'a de mai la vale datata de sub stegeariulu, séu cum i mai dice poporulu Zarandului, goronulu lui Horia, ni se comunica intre altele, ca nisce judi cercuali regesci de prin acele tienuturi romanesci au inscíintiatu pre comunitatile de pre territoriulu loru, ca dinsii nu se voru mai tiené in venitoriu de dispositiunile legiloru create de corpulu legiuitoriu si sanctionate de Domnitoriu, ci facundu-si ei insisi legi, voru procede dupa cum le place, si asiá pretindu dela poporu, cá in tóte causele sale, ce le va aduce naintea justitiei, care a apucatu pre man'a volniciei loru, se se folosésca numai de limb'a statului, de limb'a maghiara. Mai asta iérna noi ne spariasemu pe aici, candu vediuramu ca poterea esecutiva apróba calcarea de lege a unoru presiedinti de tribunale, cari cerura dela advocati preste totu, cá in scriptele loru si la pertractari naintea judecatorieloru se nu se folosésca decatu numai de limb'a maghiara. Ce se dicemu inse facia de o asemenea calcare de lege, facia de asemeni acte de violintia, cum sunt ale judiloru cercuali regesci din Ienopolea si Bai'a de Crisiu, cari vinu acum a cere dela poporulu romanu, cá se nu se mai adressedie la justiti'a dinsiloru, decatu numai in limb'a maghiara! Dieu facia de acésta procedere illegale facia de acést'a fortia si violintia nu credemu se esiste vre unu altu mediulocu mai eficace, decatu érasi forti'a si violinti'a, ca-ci ori care alta cale nu va duce la repararea reului, la infrangerea volniciei despotice si la recastigarea respectului de lege. Precum vedemu inse, romanii n'au perdutu inca tóta speranti'a, ca-ci chiaru si facia de acésta violare de lege ei n'au facutu alt'a, decatu s'au plansu la poterea de statu esecutiva si au cerutu ajutoriu si remediu. Bine sciu ei, ca remediu nu voru aflá, inse sunt cu multu mai buni patrioti, decatu cá se se abata dela calea legale. Ei -si implinescu detorinti'a, éra déca altii nu voiescu se scia, ca dinsii inca au detorintie de implinitu facia de romani, atunci nu romanii voru fi de vina.

Si óre cine a datu primulu indemnu la comiterea acestoru calcari de legi? Déca ne vomu aduce bine aminte, vomu poté aflá indata, fora mare bataia de capu. Inca in primavér'a anului trecutu dlu ministru de interne Tisza a datu unu circulariu catra comunitati, prin care le recomendà, cá in interessulu loru propriu se se folosésca, atatu comunitatile, catu si individii numai de limb'a maghiara in tóte harthiele loru catra auctoritatile politice si judecatoresci. Dlu Tisza s'a feritu cu multa dibacía a isbí deadreptulu in legile din vigóre; dinsulu a sciutu, ca ceea ce cere dsa nu este legalu, pentru aceea dinsulu n'a ordonatu, ci numai a recomendatu. Subalternii sei inse au priceputu indata, care este scopulu si vointi'a dnului Tisza, ca-ci curendu dupa aceea au inceputu dinsii se poruncésca si se impuna aceea ce dlu Tisza a recomendatu. — Astfeliu standu lucrulu nu potemu se admittemu, ca acum dlu Tisza cu guvernulu, séu chiaru cu corpulu seu legiuitoriu, va veni se desavueze pe cei ce i-au implinitu dorintiele sale.

Acésta procedere este inse stricatiósa si chiaru periculósa pentru cele mai vitali interesse ale statului. Prin calcare de lege, prin arbitriu si violintie nu se póte ajunge consolidarea statului ungurescu, nice intarirea elementului maghiaru, ci din contra se póte provocá chiaru contrariulu, adeca periclitarea esistintiei acestui statu. Noi asteptamu dela dlu Tisza o procedere mai cavalerésca, mai demna; asteptamu se vedemu, ca are consciinti'a poterii sale, si in poterea acesteia se suspinda orice lege favorabile pentru popórele nemaghiare, se-si iè masc'a constitutionale de pre facia si se dicteze, se dispuna dupa placu si chiaru se sfarime. Inse pana candu legile sunt inca in vigóre se nu permitta violarea loru de catra organele sale, ca-ci acést'a calcare dèsa de lege, aceste ucasuri necontenite din partea unoru ómeni, cari nu sunt chiamati de a porunci, ci numai de a ascultá si de a se tiené de liter'a legii, dechiara si dovedesce de siarlatania totu sistemulu constitutionalu maghiaru si deschide cea mai larga cale anarchiei. Dejá amu ajunsu acolo, incatu nu scimu de cine se ascultamu, de guvernulu ungurescu din Pest'a si de legile sale votate de parlamentulu ungurescu, séu de despotii cei mici de prin provincia, care se redica preste lege si se proclama de despoti in intielesulu celu mai strictu alu cuventului. Déca nu se va pune stavila acestei porniri, atunci nice nu vomu scapá de funestele ei consecintie.

Dela adunarea generala a Associatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu tienuta la Sibiiu, in 10, 11 si 12 Augustu n. 1876.

III. Din tóte positiunile budgetului acestei Associatiuni spesele de editiunea organului seu „Transilvani'a" dau de cativa ani incóce ocasiune la discussiuni scabróse, atatu in comitetu catu si in adunarile generali. Cestiunea acésta pentru noi romanii nu este din cele de tóte dilele, de aceea nice se nu ne miramu, ca se face atata sfara 'n tiéra. Unoru membri adeca li se pare, ca subventiunea ce se face pe fia-care anu acestei foi, ar' fi bani aruncati in apa, „pentru-ca ea nu publica lucruri interessante, si de aceea nici nu are atati abonati cati se acopere spesele tiparirei si ale redactiunei, se remana si ceva castigu la cass'a Associatiunei", din care causa densii afla cu cale, ca natiunea ar' fi folosita neasemenatu mai bine, „déca din acea subventiune s'ar' face vreo bursa (stipendium) la cate unu teneru bunu din acei cari voiescu a studié in strainatate undeva, séu déca s'ar' imparti mai multe ajutória la studentii din patria." Camu aceste suntu argumentele acelora, cari voiescu sistarea totala a acelei foi; celu pucinu noi altele nu amu auditu; déra se mai spune, ca din unele parti s'au facutu esceptiuni grave in contra persónei redactorului, ceea ce érasi nu e nici-unu lucru de mirare, ca-ci „unuia ii place pop'a, altuia preotés'a", unuia ochii negri, altuia cei albastri. Inse ce e dreptu, aceia cari au combatutu persón'a redactorului, au si avutu óresicare dreptate pana la unu timpu, precum vomu vedea mai la vale.

Prim'a compania asupra fóiei „Transilvani'a" se pornise in adunarea generala tienuta la Fagarasiu in a. 1870 de catra trei advocati si doi professori, totu barbati geniali si vigorosi unulu cá unulu si pentru casulu datu, condusi de zelulu de a face economiile possibili. Cu acea ocasiune redactorulu care era de facia, facù din parte-si o declaratiune, in care spunea cumu intielege densulu missiunea s'a, -si dete dimissiunea si spre a nu gena pe nimeni, parasi adunarea. Maioritatea sustienù fói'a si refusà dimissiunea. De atunci atacului asupra fóiei se innoí mai in tóte adunarile generali cate au urmatu, acestea inse au perseveratu pe langa decisiunea luata la Clusiu in a. 1867 de a se realisa odata organulu seu literariu prevediutu in statute. In anulu acesta cestiunea fóiei „Transilvani'a" se discutà de nou in una din siedintiele sale, éra resultatulu fù, ca subventiunea se trecù de nou in proiectulu de budgetu spre a se da érasi in deliberatiunea adunarei. Spre a trage tóta attentiunea acesteia asupra fóiei, d. fostu secretariu II substitutu produse la calcaiulu reportului seu si óresi-care cifre, care inse din fatalitate nu era exacte. Intr'aceea redactorulu -si dedese cu cateva dile mai ainte dimissiunea motivata, cerendu totu-odata, ca aceea se se comunice adunarei in textulu ei. Motivele sale personali potu se fia la loculu loru; noi inse cunóscemu unu altu motivu, pe care ar' fi trebuitu se-lu aiba in ochi adunarea generale dela Clusiu pe care déca nu l'ar' fi scapatu din vedere, in anii cari au urmatu era se se evite multe neplaceri in cestiunea acésta. Este bine cá publiculu nostru se cunósca acelu motivu. Adunarile nóstre ingrijate totu-deauna, cá nu care cumuva Associatiunei nóstre curatu de cultura si literatura, se i se dè din vreo parte séu alt'a, fia in ori-ce sensu si directiune, vreo colóre politica, a schimbatu pe presiedentele vechiu numai din asemenea consideratiuni politice. Déra tocma din acelea consideratiuni ea trebuea se schimbe nesmintitu si pe secretariulu seu I, a carui persóna devenise compromissa pana dupa urechi in ochii partiteloru ajunse pe atunci la potere in statu, si cu atatu mai virtosu se aléga la acelu postu unu individu nici caldu nici rece in cele politice. Statutele aprobate chiaru de Monarchu, légà si redactiunea fói'ei de persón'a secret. I. Era deci lucru celu mai firescu, cá cei cari ducea mai mare grija pentru existenti'a si prosperarea Associatiunei se se téma, nu cumuva redactorulu cá persóna ingratissima, se dè preteste la persecutiuni. Acea temere era asia de mare, in catu nici retragerea totala a redactorului din luptele politice in cursu de optu ani, nu 'i-au potutu linisti. Ar' fi trebuitu inse cá si redactorulu se fia cunoscutu mai bine situatiunea si renuntiandu la momentu, se depuna redactiunea in manile comitetului si respective in ale secretariului II, éra déca in acestu respectu -lu mai póte escusa cevasi, este numai impregiurarea, ca elu pe timpulu adunarii generale se aflá afara din patri'a sa natala*) si ca dupa intórcerea sa, cu notificarea alegerei sale ii veni si asigurarea pe cale presidiale, ca ii voru curge manuscripte cu prisosu, in catu chiaru se vrea, nu-i va remanea spatiu pentru scrieri de ale sale, si ca tóta activitatea sa se va reduce la lectur'a si pe ici colea indreptarea loru, apoi la correcturi, revisiuni, correspondentie cu literatii nostri si cu comitetulu, in fine la supraveghiarea tiparirei, a expeditiunei si la portarea ratiociniului editurei, pentru care ocupatiuni i se va votá unu honorariu modestu. Mai de parte comitetulu cá organu administrativu si

---

*) La sessiunea de 6 septemani a societatii academice romane, care tocma in acelu anu s'a constituitu.

óresi-cumu cá mititelu gubernatoriu pusu de adunarea generale din barbati matori si moderati, era acilea pentru-cá la ori-ce casu de treceri preste limitea trasa de statute se dea redactorului preste degete.

Va intreba cineva: Pentru-ce adunarile generali urmate dupa 1867 si anume cele electorali n'au corresu errórea comissa in acelu anu, candu au avutu dreptulu si potestatea deplina, data loru prin statute. Mai multu: adunarea generale are dreptulu de a lua statutele la revisiune, a le modifica, emenda, preface pe de intregulu. Candu membrii Associatiunei au vediutu, ca sub redactiunea cutarui collegu alu loru fói'a lucra „in paguba materiale,“ se fia schimbatu persón'a, si candu s'ar' fi aratatu ca in alti trei ani este totu „paguba,“ atunci se fia stersu din statute obligatiunea de a publica fóia periodica si se fia adoptatu pe Ceterum censeo delendam esse a minoritatiei; ca-ci cu acésta mesura s'ar' fi calmatu (linistitu) spiritele ingrijate si nu le-ar' fi mai tienutu in positiune, cá de fric'a coprinsului acelei foi nici se o ia vreodata in mana.

Asia se crede in unele cercuri. Nóue ni se pare, dupa cate opiniuni confidentiali se audira in Sibiiu, ca adunarile generali au avutu si alte rationi grave, in faci'a carora densele au consideratu intru nimicu acelea sacrificie materiali, care se facu pentru acea fóia. Barbatii cu óresicare experientia in artea tipografiei sciá fórte bine, ca una fóia periodica de 36—40 cóle ce ese numai in 500 de exempl. si se da n u m a i cu 2 fl. la membri, este mai multu daruita de catu venduta, prin urmare ca tocma de s'ar' vinde exemplariele tóte, spesele totu nu s'ar' potea coperí din abonamente. Se stamu inse strimbu, déra se vorbimu dreptu: Membrii Associatiunei platescu 5+2=7, prin urmare densii potu dice in totu momentulu: Noi nu platimu cei 5 fl. numai cu scopu cá se ajutamu teneri dela scóle si professiuni, ci si cá Mecenati ai literaturei, ai lucrariloru filologice, historice s. c. l., ca la acésta ne-amu obligatu catra natiune prin statutele nóstre. Mai departe noi nu ceremu pe acesti bani ai nostri foi belletristice, de literatura usiorica, volanta, frivola; pentru acelea vomu scóte alti bani déca ne voru placea. Scimu noi prea bine, ca la noi cá si la alte natiuni de tali'a nóstra, adeca in gradulu de civilisatiune in care ne aflamu, producte serióse si cele scientifice au lectori relative fórte pucini, acei pucini inse suntu cumu amu dice, alesii, fruntasii poporului, ai carui columne luminatórie suntu ei. Voimu cá acesti barbati alesi ai natiunei se aiba unu salonu propriu de conversatiune, scutitu de valurile politicei si de tóte cestiunile prosaice ale dilei, pentru ca'i tienemu demni de acésta mica favóre ce le potemu face, pre candu ei ne presenta limb'a si literatur'a nóstra cu tóta onórea in republic'a literaria *). Déca ei pana acuma nu s'u folositu dupa asteptare de acestu focolariu, caus'a se se caute mai virtosu in circumstantie cunoscate la toti, i n d e p e n d e n t e dela vointi'a nóstra. Déra ceea ce nu a fostu pana acilea, va fi in venitoriu; pana atunci betraniii aduna materialuri din care voru edifica generatiunile care le succedu. In 15 ani Associatiunea nóstra ajutà unu numeru respectabile de teneri spre a se perfectiona in diverse specialitati care ne lipsea; totu in acei 15 ani cativa barbati immortali versara cateva sute de mii in fonduri, din alu carora venitu junimea cea buna se ajuta cu burse.

*) Amu avutu ocasiune se aruncamu ochii preste cathalogulu abonatiloru „Transilvaniei“, si in adeveru ca acolo e representata lamur'a poporului nostru. Din 232 (dóue sute treidieci si dóue exemplarie) cate mergu post'a, Sibiiulu, Blasiulu, Clusiulu, Alb'a suntu representate cu vreo 100 exemp., celelalte se impartu aprópe numai pe regiunile Transilvaniei, cateva pe Aradu, Lugosiu, Caransebesiu, Oravitia. In Oradea si Beiusiu 2 (dóue). Preste cele 232 se mai distribue si in Brasiovu 20.

Red. „Gaz.“

A venitu tempulu cá natiunea se céra si dela ei fructele studiului loru, inavutirea literaturei nóstre. Mai in scurtu: asteptamu cá in fine se se formedie c e l e t r e i s e c t i u n i.

Fia asta-data de ajunsu a commenta lucrarile adunarei generale dela Sibiiu. Despre sectiuni ne vomu permitte a vorbí la tempulu seu.

Sciriri dela resbelu.

Lupt'a cea mare, lupt'a ce se póte numí decidietórie in resbelulu actualu dintre turci si serbi, s'a inceputu. O scire electrica din Belgradu, cu datulu 23 Augustu, comunica urmatóriele. In lupt'a de adi dela Supovatiu suntu ingagiati 160 mii fetiori. Tóta poterea armatei serbesci din valea Moravei si armat'a turcésca sub comand'a lui Achmedu Ejub-pasi'a stau facia in facia. Pana la 4 óre dupa amédia-di, candu primiramu aceste informatiuni, serbii erau in avantagiu. Si colonelulu Horvatoviciu a inceputu ataculu din positiunea s'a dela Tresibaba si se spéra cu temeiu, ca dinsulu va strimtorì pe turci dela spate. Serbii se lupta escellentu. O multime de officieri au cadiutu, intre cari cei mai multi suntu russi. Sciri private spunu, ca Lesjanin inca ar fi intreprinsu unu atacu catra Zaiciaru.

Precandu scriemu noi acum aceste renduri póte ca se si scie, pre care parte inclina victori'a. Avendu in vedere poterea numerica, trebue se admittemu, ca turcii potu mai curendu se reiésa victoriosi din acésta lupta, pentru ca ei au de unde se-si intregésca poterile perdute, precandu serbii suntu fórte debili in punctulu acest'a; ei au scosu dejá pe campulu de lupta tóte braciele capabile de a portá arme, si candu va fi vorb'a de intregire, atunci voru trebuí se véda, ca le lipsesce tocmai cea mai essentiale si mai principale conditiune pentru portarea unui resbelu mare. Cu tóte aceste inse intrunescu serbii o multime de alte conditiuni, cari ne indreptatiescu a crede, ca voru fi in stare, nu tocmai se nimicésca, ci numai se aduca pre ingamfatulu turcu la strimtóre, incatu se renuncie de sila bucurosu la dominatiunea sa asupra popóreloru din peninsul'a balcanica.

Déca Cernajeffu nu si va mai imprasciá poterile, ci va pune tóta armat'a serbésca din valea Moravei, cá se dè peptu cu turculu, atunci avemu cuventu se credemu, ca indata ce-i va succede se sparga centrulu armatei turcesci, atunci i-a successu totulu; atunci fia-care corpu de armata turcescu, fia elu sub comand'a lui Ejub, Osman, Mahmud, Dervisiu ori chiaru Cherim-pasi'a, va poté fi batutu separatu cu mai mare inlesnire. In totu casulu inse nu acésta va poté fi lupt'a cea din urma. In casu candu serbii voru fi invinsi, atunci va avé a se mai intemplá o lupta in tienutulu dela Deligradu, in casulu contrariu, candu ar reusí invingatori, voru avé se mai dè odata peptu cu turcii la Nisiu. Dilele prossime ne voru spune, déca Cernajeffu a fostu capabilu pentru o missiune asiá grea, séu ca s'a ingagiatu orbesce a esecutá unu lucru, care n'a fostu nice pentru nasulu seu (resp. capulu seu), nice pentru poterile de sub dispositiunea sa.

Turcii din partea loru si-au indreptatu tóta poterea catra Alexinati, unde voiescu se ajunga cu ori ce pretiu in dilele cele mai de aprópe. Centrulu armatei, ce se afla la Nisiu sub comand'a generalissimului Abdul Cherim-pasi'a, atacà frontulu armatei serbesci din valea Moravei, éra arip'a stanga de sub conducerea lui Achmed Ejub-pasi'a plecà in marsiuri fortiate preste munti, vali si coline si ajunse pana la doue miluri aprópe de Alexinati, unde o intempinara avantgardele serbesci.

— Cumca s'a inceputu lupt'a cea mare se vede si de acolo, ca turcii si-au mai concentratu poterile catra Nisiu, asiá incatu colonelulu serbescu a potutu fora mare versare de sange se cucerésca érasi orasiulu Cniazevatiu si se ocupe inaltimile dela Tresibab'a. Se dice ca turcii s'au retrasu din Cniazevatiu, deórace s'au convinsu ca le este cu nepotintia se puna man'a pe defileurile dela Banja. — Zaiciarulu inca va cadé in curendu érasi in manile serbiloru.

Inse precandu lupt'a cea mare abiá s'a inceputu, si precandu turcii sunt mai multe miluri departe de Alexinati si póte nice nu voru ajunge se védia vr'odata acestu orasiu si forturile sale, pre atunci amicii turciloru sciu se spuna, ca turcii au inceputu dejá se incongiure orasiulu Alexinati si ca bombardamentulu se va incepe neamanatu. Totu binevoitorii amici ai turciloru mai scîu inca si aceea s'o spuna, ca Mukthar-, Mahmud- si Dervisiu-pasi'a si au reculesu poterile si voru atacá acum impreuna pe muntenegrini. Nu scimu, déca e adeveru séu nu, inse chiaru asiá se fia, totusi ne place a crede, ca indata ce voru ajunge pe man'a iataganeloru muntenegrine nice pravu si pulvere nu se va mai alege de ei.

Dér' domnii, cari ar voì se véda pe turci victoriosi, dictandu pace serbiloru invinsi, mergu si mai departe cu infamele loru scorniturí; ei sustienu mortisiu, ca Serbi'a se va dechiará in curendu in privinti'a conditiuniloru de pace puse de Turci'a; ca Ristici si principele Nichit'a ar fi inclinati spre pace pre basea statului quo. Diferinti'a de eri pana astadi este numai, ca conditiunile, ce se pretinde ca le ar fi pusu turcii pentru inchiarea pacii, s'ar mai fi schimbatu de catra poterile europene, cari afara de Germani'a s'ar fi si dechiaratu pentru pace. Aceste conditiuni modificate ar fi, cá Serbi'a se platésca Turciei o desdaunare de resbelu de 400 de mii galbini, inse in rate de mai multi ani. Territoriulu si constitutiunea Serbiei remanu neschimbate in sensulu tratatului de Parisu; Turci'a nu va avé dreptu de ocupatiune in Serbi'a; militiele Serbiei inca remanu, inse se nu se urce numerulu preste 20 de mii; armat'a regulata activa se nu fia mai mare de 4860 feciori.

Inse noi scimu ce valóre au aceste sciri ale amiciloru turcesci si cá se scia si altii inregistramu aci urmatóri'a desmintire officiale din Belgradu, care dice: „Telegramele publicate de „Pester Lloyd“ si datate din Vien'a, Constantinopole, Cnijazevatiu si Belgradu despre intrarea trupeloru turcesci in Banja, despre convocarea comitetului instituitu din sinulu camerei sub presiedinti'a principelui, despre starea ostiriloru serbe dela Iavor, despre crisea ministeriale, despre tramiterea unui vaporu austriacu pentru transportarea pe pamentu austriacu a consulelui Wrede cu personalulu si archiv'a consulatului, despre ocuparea Mitrovitiei de catra turci, despre retragerea armatei dela Drina in interiorulu Serbiei, si in fine despre demissionarea colonelului Orescoviciu, suntu inventiuni reutatióse, fabricate de catra corespondintii, cari au fostu dati preste granitia din Serbi'a“. — Asemeni inventiuni fabrica corespondentii austro-maghiari chiaru si déca nu voru fi dati preste granitia, deórace ei sciu, ca numai asemeni sciri suntu placute si binevenite la stapanii loru.

De sub stegeariulu lui Horia
in Augustu 1876.

„Viétia in libertate,
ori mórte striga toti.“
A. M u r e s i a n u.

Este dejá unu anu de dile, de candu crestinii din provinciele turcesci s'au rescolatu cu arm'a in mana contra tiraniei semi-lunei si si-au luatu devis'a, séu de a frange catenele acelei tiranie si a-si castigá libertatea si viéti'a, séu se móra mai bine in lupta cu gloria deplina, decatu se mai suferia jugulu barbarismului si alu crudîmei asiatice. In acésta lupta de viétia séu morte li venira in fine intru ajutoriu si alti frati liberi din apropiare si asiá se incinse unu resbelu, care si astadi devastéza si uda cu sange omenescu campiele cele mai manóse din acele provincie. Inse cu tóte aceste poterile loru se paru a nu fi destulu de tari spre a infrange cerbicea tiraniei, si sunt multi ómeni, ba se afla chiaru si staturi, cari dorescu din anima, cá tirani'a, supremati'a turcésca se triumfe asupra

incordariloru de eliberare ale poporului crestinu, pentru cá astfeliu se-si póta conservá si chiaru intari si dinsele suprematí'a loru asupr'a popóreloru suppuse comandei loru.

Si precandu popórele impilate se lupta pre viéti'a si mórte pentru dobandirea libertatii, pre atunci la noi poterea de statu prin organele sale comite cele mai punibile atentate asupra libertatii aceloru popóre, cari mai ainte de ast'a si-au rescumperatu cu sangele loru o mica parte a dariloru libertatii. Dovéda despre acést'a ne oferu ordinatiunile judecatorieloru regesci unguresci din Ienopolea (comit. Aradului) si Bai'a de Crisiu (comit. Zarandului.) Aceste doue judecatorie au indreptatu catra notarii si primarii comunali si preste totu catra poporulu de pre territoriulu loru, — cu ignorarea auctoritatiloru politice, — cate unu intimatu de cuprinsulu urmatoriu: „Acést'a judecatoria resp. aceste judecatorie numai atari intrate voru mai primi de base pentru resolvire, cari voru fi redactate in limb'a officiale maghiara, prin urmare partitele sunt invitate si totu-odata se facu atente, cá se se folosésca esclusivu de limb'a maghiara, eventualu se se ecluda la fia-care intrata cate o traductiune maghiara autentica cu atatu mai vertosu, ca-ci acele scripte, cari nu voru fi redactate in limb'a maghiara, séu nu voru fi provediute cu traductiuni autentice, se voru reieptá din officiu."

Prin urmare pre basea acestei ordin. si estrasele matriculari, ce se ceru la causele ereditarie, sunt de a se estradá de catra preutii respectivi in limb'a maghiara, déca este vorb'a se crutie pre bietii cetatieni de spesele de traductiune si de spesele pentru autenticarea aceloru traductiuni. Aci este violata legea in modulu celu mai flagrantu; art. de lege 44 din 1868 calcatu in petióre, pre langa tóte promissiunile dlui Tisza, ca va respectá legile pana candu voru fi legi. Se vede inse, ca legea a devenitu fleacu, pentru ca o calca in peciόre si o insulta chiaru aceia, cari in prim'a linia sunt chiamati a o respectá. Aceste ordinatiuni au scopulu duplice, de a maghiarisá si totu-odata de a supune pre cetatienii nemaghiari la o grea dare indirecta in favórea statului maghiaru; deórace dinsii voru fi necessitati séu a-si concrede causele in manile ungurilori, cari voru poté se-i despóia, fora se li faca vr'o treaba, séu déca nu, se speseze pentru traductiuni si autenticari si se platésca statului tacsele de timbru totu indoitu. Asiá nu credu se fia nice chiaru in Turci'a.

Precum sum informatu, vice-comitele Zarandului a facutu pasi in acestu respectu la inaltulu ministeriu cu rogarea, se binevoiésca a nullificá acele ordinatiuni ale unoru ómeni nechiamati de a face séu a modificá legi, si se-i iè chiaru la respondere pentru violarea legii. Respunsulu se astépta, inse de buna séma acel'a va fi in favórea calcarii de lege, ca-ci acést'a este astadi la ordinea dilei.

In acestu stadiu ne aflamu noi romanii astadi sub constitutionalismulu maghiaru, precandu crestinii din orientu lupta pentru emanciparea loru de sub turcu si-si versa sangele pentru devis'a: „vietia in libertate" . . .

Nu potu a nu aminti aici si despre decursulu siedintiei municipali tienuta in 10 Iuliu a. c. alu careia obiectu principalu de discusiune a fostu: cetirea proiectului minister alu, prin care unele comitate au se sufere nu numai ciungarire, ci nimicire totala. Intre celea din urma se afla si Zarandulu. Facia de acestu proiectu comitetulu si dede espressiunea: „Cu machnire se iè la cunoscintia acésta procedere a guvernului, si cu parere de reu se constatédia, ca in tempu de 10 ani cate proiecte s'au facutu si substernutu inalt. ministeriu din partea acestui comitetu parte au fostu anullate, séu desconsiderate, si parte nice pana astadi resolvite; de-ci se-i fia de bine." Titus.

Prea stimate domnule redactoru.

Subscrisii ve róga cu totu respectulu, se binevoiti a da locu in stimatulu diurnalu ce redactati urmatoriului

Anunciu.

Comitetulu despartiementului cerc. X. (Clusiu) alu „Associatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu," anuncia prin aceste, ca adunarea generala de estu-tempu a despartiementului e statorita a se tienea la Agiresiu (Egeres), comuna langa calea ferata intre Clusiu si Huedinu, in 20 Sept. st. n. diu'a de s. Mari'a mica.

PROGRAMA:

1. deschiderea adunarei prin directoriulu despartiementului; 2. reportulu secretariului despre activitatea comitetului si alu cassariului despre starea cassei; 3. esmiterea comissiuniloru si esaminarea ratiociniéloru, pentru inscrierea membriloru noui si incassarea tacseloru si pentru statorirea bugetului pre anulu venitoriu, cum si reportulu acestoru comissiuni; 4. reinnouirea comitetului; 5. pertractarea propuneriloru, ce eventualmente se voru face; 6. prelegerea desertatiuniloru; 7. defigerea locului si dilei adunarei generali urmatórie; 8. inchiderea adunarei prin directoriu. La care adunare onor. domni membrii din despartiementu si alti amici ai culturei poporului suntu cu totu respectulu invitati a luá parte in numeru catu mai mare.

Totu-odata se aduce la cunoscinti'a onoratului publicu numele aceloru st. domni, cari cu ocasiunea adunarei generali tienuta in 26 Octobre 1875 la Mociu, au conferitu la fondulu infientiendei scóle normali rom. in Mociu, in fruntea carei comissiuni se afla domnulu Ananie Trombitiasiu, si adeca: Dr. Gregoriu Silasi 20 fl., Ananie Trombitiasiu 50 fl., Nicolae Popu prot. or. din Fenesiu 10 fl., Lazaru Macsimu 20 fl., Simionu Moldovanu 10 fl., Theodoru Dumbrava 5 fl., Ioanne Sapunescu 50 cr., Hieronimu Bozacu 1 fl., Nicolae Moldovanu 2 fl., Ioanne Danu 1 fl., Dr. Isacu 1 fl.

Din siedinti'a de comitetu a despartiementului cerc. X. Clusiu in 19 Augustu 1876.

Dr. Gregori Silasi,
director. despartiement.

Demetriu Popu,
actuariulu despart.

Anunciu literariu.

A esitu de sub tiparіu opulu intitulatu: **„Carte de lectura pentru classele gimnasiali inferióre"** redactatu de I. V. RUSU, protop. si professore de limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu regiu de statu din Sibiiu.

Lips'a unei carti de lectura s'a semtitu adunсu, atatu la gimnasiele romane catu si la celealalte gimnasie, unde limb'a romana se propune cá obiectu de invetiamentu.

Numit'a carte contiene piese de lectura alese si culese din mai multi auctori distinsi, cu respectu la diversele specialitati de literatura si scientia. De aceea ne si permittemu a atrage benevoitóri'a atentiune a Directiuniloru gimnasiale respective, asupra amentitului opu, carele este aprobatu (in manuscriptu) si din partea inaltului ministeriu regiu ung. de culte si instructiune.

Pretiulu unui esemplariu legatu (cu pareti tari) costa 80 cr. v. a., ér' a unui esemplariu nelegatu costa 70 cr. v. a.

Cei ce dorescu a-si procurá numitulu opu, si -lu potu procurá deadreptulu dela respectivulu editoriu susu amentitu din Sibiiu.

Noutati diverse.

— (Ideile unei femei despre femei). Unu diurnalu de Parisu publica urmatóriele cuvinte, cu cari o femea francesa se adresséza catra femei dicundu: „Femeile vérsa de atatea ori si atate lacrime, incatu cugeta omulu ca ele sunt cele mai nefericite fiintie pe pamentu. Ele dicu, ca sunt create numai cá se suferia, ca sunt victime simple, inse nu intréba, ca ale cui victime sunt? ca-ci atunci ar aflá, cá sunt victimele neactivitatii, care le arunca in braciele cugeteloru rele si face cá tempulu se le fia lungu si viéti'a se le para ingrata; victime ale debilitatii proprie, care le face obiectu de jocu alu capricieloru proprie si ale altor'a; victime ale frivolitatii, care le face se suferia ori-ce umilire pentru lucruri de nimicu, ce le multiumesce numai vanitatea; ele sunt in fine victime ale spiritului loru celui micu, care le marginesce activitatea numai la intrige galante séu la certe familiari:" — Pentru aceea scriitórea francesa le recomenda femeiloru, cá se-si stérga lacrimele si se rosiésca inaintea adeverului si a naturei, care le dinsele inca cere aceeasi activitate si aceleasi grigi pentru esistentia, cá si dela barbati. Virtutea nu se nutresce din lacrime. Femeea n'are decatu se lucre, se fia necontenitu activa, si atunci de buna séma i va lipsi tempulu, de a plange despre calamitatile imaginate si de a se maniá de pretins'a injuria a sortii, care nu este alta, decatu drépt'a resplata a ignorantiei si a letargiei sale.

— (Crudelitatile) basi-bozuciloru in Bulgari'a sunt inspaimantatórie si revoltatórie. Achmed Aga, capitanulu unei companie de basi-bozuci a napaditu in Batacu si cu ajutoriulu bandei sale de fiéra selbatice, a macelaritu optu mii de ómeni, a arsu de viui 200 de femei si copii, cari se refugiasera in localitatile scólei si vr'o 70—80 de fetitie mai frumusiele le-a impartitu prin haremurile din satele turcesci vecine. Pentru aceste crudelitati fu recompensatu din partea guvernului cu rangulu de pasia. De aici se vede, ca crudelitatile se intempla cu scirea si voi'a, ba chiaru la ordinulu guvernului din Constantinopole. Si totusi se mai afla ómeni si chiaru staturi europene, cari spriginescu pre turci in acésta directiune a loru; dér' aceia inca nu potu fi mai buni si cu cugete mai curate decatu basi-bozucii.

— (Anunciu militariu.) Comand'a militare din Sibiiu ni tramise spre publicare unu estrasu alu conditiuniloru pentru primirea de tineri in scólele de cadeti. Spatiulu nu ne permite se-lu publicamu in totu cuprinsulu seu, cu atatu mai vertosu, ca terminulu de insinuare este numai pana la 1 Sept. a fia-carui anu si asiá pentru anulu acest'a este tempulu cam scurtu. Conditiunile aceste, ce sunt datate dela 20 Augustu a. c. sunt pre scurtu urmatóriele: „Se primescu in scóle de cadeti acei tineri din starea civila, cari au primitu buna educatiune si si-au castigatu cunoscintiele elementari de cultura, si cari au implinitu anulu 14-lea, dér n'au trecutu preste anulu alu 17-lea de etate. In suplice se se spuna, ca la ce corpu de armata, la ce scóla si in ce anu vrè respectivulu se intre de buna voia in armata, si se fia instruite cu atestatu de botezu, cu testimoniu de moralitate dela auctoritatile politice, cu testimoniu despre progressulu in studie in anulu scol. din urma, cu atestatu medicalu despre aptitudinea corporale, cu atestatu de patria si despre invoirea parintiloru séu a tutoriloru, si in fine cu reversu, ca se obliga a servi in armata preste tempulu legalu. Totu cam sub aceste conditiuni se primescu in scólele de cadeti séu in armata si acei tineri, cari au trecutu preste alu 17-lea anu de etate si voiescu se intre de buna voia in armata. — Tragemu atentiunea parintiloru romani asupra acestui anunciu si avendu in vedere, ca astadi nimenea nu se mai póte subtrage dela servitiulu militariu, se voru aflá multi, cari voru dedicá de tempuriu pre fiii loru carierei militari, care in tempurile nóstre este de preferitu ori carei alte cariere, care face pe junele romanu a recurge la poterea de statu, pentru cá se-i dè panea de tóte dilele. Inse precum in starea civile, asiá si in cea militaria numai atunci va poté se faca cineva cariera buna, déca se va dedicá ei din tineretie séu chiaru din copilaria.

— (Imperatorele Russiei) a primitu invitarea de a fi nasiu alu nou nascutului fiiu alu principelui Milanu si cá substitutu alu seu la botezu a tramisu pe generalulu Kaufmann. Acestu botezu a datu imperatorelui russiloru cea mai buna ocasiune, de a tramite in Belgradu si de acolo pe campulu de lupta pre unulu dintre cei mai celebri generali russesci. — Dupa botezu principele se va duce la armata, unde lu va insoci si generalulu Kaufmann.

— (Incendiu). In comun'a Bogaciu a arsu trei dile dupa-olalta adeca in 12, 13 si 14 Aug. — „Pest. L." relatéza érasi despre unu incendiu mare in Muresiu-Osiorheiu. De astadata se fi cadiutu 8 case prada focului. —

— (Jubileulu de 80 ani a lui Wrangel). Maresialulu prussianu de Wrangel 'si a serbatu in 15 Augustu a. c. jubileulu de 80 ani, de candu a intratu in servitiele militare. Elu a intratu adeca in 15 Augustu 1796 in regimentulu de dragoni d. Werther.

— (Osmanu-pasi'a) prisonierulu muntenegrinilori nu e identicu cu Wolf, alias Farkas. Dómn'a Dr. Korustein din Oradi'a-mare, nepót'a lui Wolf-Farkas s'a adressatu adeca la ministeriulu de esterne cu intrebarea, déca intr'adeveru Osman-pasi'a este unchiulu seu Farkas, si a primitu urmatoriulu respunsu:

„Dómn'a mea! Respundiendu la scrisórea Dtale din 4 l. c. adressata Exc. Sale ministrului de esterne c. Julius Andrássy, amu onóre a-Ti comunicá, cá Osman-pasi'a care a fostu prinsu in batali'a dela Vrbica de catra muntenegrini, este dupa informatiunea ministeriului de esterne de vitia cerchesiana, scirea adusa de catra foile nóstre patriotice, ca Osman-pasia ar' fi identicu cu locotenintele emigratu in 1849 Farkas (Wolf) se baséza prin

urmare numai pe o eróre. Primiti s. c. l. Vien'a 8 Augustu. Emerich Pechy, secretariulu presidiului."

— (Demissionare.) Ministrulu magiiaru de agricultura, industria si comerciu br. Simonyi Ludovicu si-a datu demissiunea si Domnitoriulu i-a primit'o. —

— (Denumire.) In loculu repausatului ministru de financie comunu Holzgethan, s'a denumitu br. Hoffmann, fostu siefu de sectiune in ministeriulu de esterne.

(Invitare la adunare). Dlu Szentiványi, nou denumitulu comite alu comitatului Brasiovu invita pe membrii comitetului municipalu la prim'a siedintia, ce dice ca o va tiené dsa (fogok tartani) la 4 Sept. a. c. la hotelulu „Sóre". Obiectele voru fi depunerea juramentului din partea dsale si cetirea unoru ordinatiuni guverniali.

— (Bibliothecele Parisului). Facanduse revisiunea bibliotheceloru din Parisu s'a constatatu ca, bibliothec'a din arsenalu contiene 200 mii tomuri si 8000 manuscripte; bibliothec'a Sorbonei 80,000 tomuri; institutulu medicalu 35,000 tomuri; bibliothec'a natiunala are 1.700,000 tomuri si 70,000 manuscripte, 1 milionu de tipare pe otielu si charte pre lenga 1.700,000 medalii; bibliothec'a Mazarin 200,000 tomuri, 4000 manuscripte si 80 reliefuri de monumente pelasgice din Greci'a, Itali'a si Asi'a mica; bibliotec'a St. Genevieve 160,000 tomuri si 35,000 manuscripte; in totalu posedu aceste bibliotheci 2.375,000 tomuri.

Mai nou.

Scirile dela 24 Augustu ce ne vinu din Belgradu, spunu ca lupt'a duréza de cinci dile necontenitu. Serbii s'au luptatu bine si au respinsu pre inimicu, care s'a retrasu pe malulu stangu alu Moravei. — Dela Vien'a se comunica inse, ca lupt'a cea mare s'a intemplatu deja in 23 Aug. la Supovátiu, unde ambele parti luara parte la lupta cu cate 80 de mii feciori si unde serbii ar fi fostu batuti. Asemenea se mai dice, inse nimenea nu crede inca, ca fortificatiunile dela Alexinati au inceputu deja a arde in urm'a bombardamentului turciloru. Armat'a serbésca s'ar fi retrasu spre Deligradu. — Din tóte aceste sciri nu potemu scóte adeverulu. Trebue deci se mai asteptamu.

Nr. 2466—1876. 2—3

I. Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 315 fl. v. a. usuatu de Petru Vladu D-rdu in medicina la C. R. universitate din Vien'a; pentru unu stipendiu de 84 fl. v. a. usuatu de Jacobu Micu juristu in a. I; pentru cinci. stipendia de cate 63 fl. v. a. usuate unulu de Nicolau Motocu juristu absolutu, alu doilea de Alesandru Popu juristu in anulu I; alu treile de Ioanu Bianu gimnasistu absolutu; alu patrule de Justinu Colbasi gimnasistu absolutu; alu cincile de Augustinu Fratila gimnasistu absolutu, tóte din fundatiunea repausatului Dr. de medicina Simeonu Romantiai, parte devenite curatu vacante, parte dechiarate de atari, precum si pentru unu stipendiu de 60 fl. v. a. din aceeasi fundatiune usuatu de gimnasistulu absolutu Georgiu Secasiu, dechiaratu de vacante, prin acést'a se escrie concursu pana in **10 Septembre a. c. st. n.**

La stipendiale preatinse potu concurge:

1. Numai acei teneri studenti pauperi, cari suntu nascuti in marele principatu alu Transilvaniei.
2. Cari au din studia calculi de eminentia si portare morale buna.
3. D'impreuna cu auditorii de medicina si de jura acei'a, cari se voru aplicá la scientile reali, precum: technica, montanistica si silvanistica.
4. Dintre concurenti voru avé preferintia „caeteris paribus" cei de origine nobili, si consangeni piului fundatoriu.
5. Dela concurenti se cere, cá testimoniele alaturande la cererile loru concursuali se le dè in origine ori in copia legalisata, se produca carte de botezu; ér' atestatele de paupertate se fia provediute cu subscrierea antistiei comunali si a parochului respectivu si intarite cu sigilulu comunale si parochiale precum si cu subscrierea officiului politicu cercuale, ér' in cetati si opide cu subscrierea parochului si a antistiei cetatiene ori opidane.

Cererile concursuali astfeliu adjustate se le sustérna pana in terminulu prefiptu la subsemnatulu consistoriu metropolitanu.

Datu Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta in 16/4 Augustu 1876.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

II. Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Efraimu Iosifu Klein de Munthiulu usuatu de Alexandru Popsioru montanistu absolutu de Schemnitz devenitu vacante prin acést'a se escrie concursu pana in **10 Septembre a. c. st. n.**

Pentru dobandirea acestui stipendiu potu concurge acei teneri studenti pauperi, nascuti in Transilvani'a, cari au dein studia I-a cu eminentia si portare morale buna si frecuentéza institutele de invetiamentu din Blasiu, dintre cari consangenii piului fundatoriu „caeteris paribus" voru avé preferintia.

Concurentii la acestu stipendiu au de a'si tramite cererile loru concursuali instruite cu recerutele testimonia scolastice si atestate de botezu si paupertate pre terminulu prefiptu la subsemnatulu consistoriu metropolitanu.

Datu Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta la 16/4 Augustu 1876.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

III. Escriere de Concursu.

Pentru unu stipendiu de 60 fl. v. a. din fundatiunea lui Ioanu Gavrila Vajd'a de Soósmező (Glodu) fostulu cassariu de banca la cass'a regia principale din Sibiiu si a sociei lui Elisabet'a n. Fuleoviciu, usuatu de Emiliu Vajd'a gimnasistu absolutu, pentru nelegitimarea despre progressulu facutu in studia in anulu scolasticu espiratu pre terminulu prefiptu, dechiaratu de vacante, prin acést'a se escrie concursu pana in **10 Septembre a. c. st. n.**

Competitorii la acestu stipendiu in suplicele loru concursuali voru avé de a documentá:

1. Ca frecuentéza vreo scóla publica reale, gimnasiale, academica, séu universitate ori politechnica cá ascultatori ordinari.
2. Ca au portare morale buna, ca au facutu progressu bunu in studia, ca suntu de religiunea gr. cat. séu de confessiunea gr. resariténa si ca sciu bene romanesce.
3. Ca suntu consangeni cu piulu fundatoriu séu cu soci'a acestui'a.

La casulu candu din familiele fundatoriloru, nu s'ar' aflá competitori cualificati, acestu stipendiu se va conferí si la teneri romani, cari pre lenga conditiunile de sub 1 et 2 voru poté documentá, ca intr'adeveru suntu seraci si lipsiti de midiulóce de intretienere, si ca au facutu progressulu celu mai eminente in studia preste totu.

Suplicele concursuali instruite cu documentele recerute se voru susterne pre terminulu prefiptu la subsemnatulu consistoriu metropolitanu.

Datu Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta la 16/4 Augustu 1876.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

IV. Escriere de Concursu.

Pentru dóua stipendia de cate 40 fl. v. aust. unulu folositu de gimnasistulu absolutu Victoru Smigelski, altulu de gimnasistulu Georgiu Moldovanu din fundatiunea Alutaniana, celu de antaiu devenitu curatu vacante, ér' alu doile pentru nelegitimare despre progressulu facutu in studie in an. scol. espiratu pre terminulu prefiptu, dechiaratu de vacante, prin acést'a se escrie concursu pana in **10 Septembre a. c. st. n.**

Competitorii la aceste stipendie in intielesulu literiloru fundatiunali voru avé a documentá:

1. Ca se tienu de categori'a studentiloru, prin urmare, ca frecuentéza vre-o universitate, politechnica, academia, ori vre-o scóla publica gimnasiale, reale, comerciale ori preparandiale etc.
2. Ca suntu de religiunea gr. cat., ca au facutu progressu bunu in studia si au avutu portare morale buna.
3. Ca suntu romani consangeni cu piulu fundatoriu.

La casulu candu nu s'ar' aflá concurenti consangeni cualificati, aceste stipendie se voru conferí si altoru studenti romani gr. cat. cu progressu eminente si portare morale laudavera.

Cererile concursuali instruite cu documentele recerute se voru susterne pre terminulu prefiptu la subsemnatulu consistoriu metropolitanu.

Datu Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta la 16/4 Augustu 1876.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

Pretiurile piacei

in 25 Augustu 1876.

Mesura	Speciea fructeloru		Pretiulu fl.	Pretiulu cr.
Hectolitru	Granu	fruntea	7	74
		midiulociu	7	23
		de diosu	5	83
	Mestecatu		5	20
	Secara	fromósa	4	54
		de midiulocu	4	42
	Ordiulu	frumosu	3	55
		de midiulocu	3	42
	Ovesulu	frumosu	2	—
		de midiulocu	1	80
	Porumbulu		4	98
	Meiu		3	44
	Hrisca		—	—
	Mazerea		—	—
	Lintea		—	—
	Faseolea		3	—
	Sementia de inu		14	—
	Cartofi		2	58
1 Chilo	Carne de vita		—	36
	„ de rimatoriu		—	48
	„ de berbece		—	28
100 Chilo	Seu de vita prospetu		30	—
	„ „ „ topitu		—	36

Cursurile

la bursa in 25 Augustu 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — —	5 fl. 86	cr. v. a.
Napoleoni — — —	9 „ 72	„ „
Augsburg — — —	102 „ 65	„ „
Londonu — — —	121 „ 65	„ „
Imprumutulu nationalu —	69 „ 85	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	66 „ 40	„ „
Obligatiunile rurale ungare	74 „ —	„ „
„ „ temesiane	73 „ —	„ „
„ „ transilvane	74 „ —	„ „
„ „ croato-slav.	85 „ —	„ „
Actiunile bancei — —	856 „ —	„ „
„ creditului — —	139 „ 20	„ „

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.